

III. PILKAPIAI

Eugenijus Butėnas

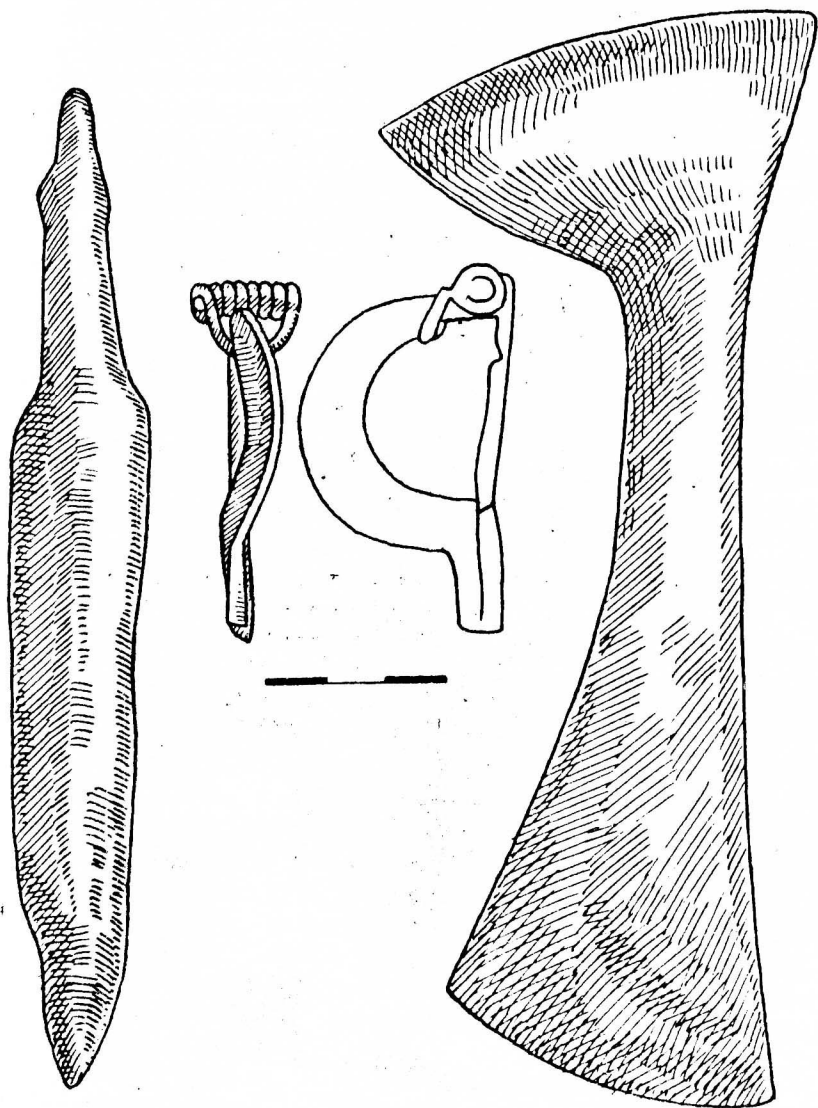
MAISIEJŪNŲ PILKAPIŲ (KAIŠIADORIŲ RAJ.) TYRINĖJIMAI

1988 m. IEM tęsė šio paminklo tyrinėjimus (žr. AETL 1970 ir 1971 metais. - V., 1972. - P. 37-38 ir ATL 1986 ir 1987 metais. - V., 1988. - P. 47-48). Pilkapyno centrinėje dalyje ištirti 5 pilkapiai.

Visi jie buvo apdėti akmenų vainikais, o pilkapio Nr. 15(22) viršus - dar ir grindiniu. Akmenų vainikų skersmuo svyruoja nuo 2,5 iki 7,5 m. Jie krauti, palyginti iš stambių akmenų, tarpai tarp jų užpildyti smulkesniais, vietomis akmenys dėti vienas ant kito dviem ar trimis eilėmis.

Daugumas pilkapių labai smarkiai suplokštėję ir apardyti, išskyrus pilkapį Nr. 15(22). Pastarasis buvo pats didžiausias šiame pilkapyne, jo aukštis siekė 1,5 m, o skersmuo 12-9 m. Tačiau ir šis pilkapis buvo paliestas "tyrinėtojo" kastuvo. Sampilo centrinėje dalyje duobė siekė ir pilkapio pagrindą. Akmenų vainikai tirtuose pilkapiuose, didele dalimi taip pat apardyti.

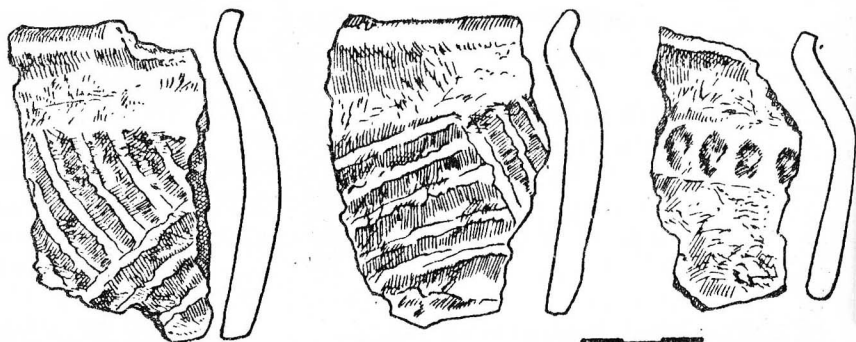
Pilkapio Nr. 14(17) centre rasti du degintiniai kapai. Kapas Nr. 1 buvo pilkapio centre, vakarinėje jo pusėje, 0,2 m nuo kontrolinės juostos. Pirmiausia rasta ietigalio įmova (0,22 m gylyje nuo žemės paviršiaus). Kapą sudarė 0,5x0,6 m dydžio tamsios, degėsingos žemės dėmė. 0,3 m gylyje gulėjo geležinis pentinis siauraašmenis kirvis, padėtas ant 0,15x0,25 m dydžio akmens, ir įtvėriamas peilis (0,15 m į pietvakarius nuo kirvio). Sudegę kauliukai sudarė tarsi dvi krūveles: viena palyginti negausi ties kirviu ir po juo, o kita - peilio vietoje (apie 5 cm storio ir 18x16 cm dydžio). Kapo šiaurės vakaruose apie 0,6 m gylyje, rasta geležinė lankinė profiliuota segė trumpa kojele. Ši segė priklauso taip pat

pav. Maisiejūnai. Pilkapio Nr. 14 kapo 1 radiniai

degintiniam kapui Nr. 1, ji buvo padėta kapo dugne. Taigi degintinis kapas sudare apie 0,3 m storio sluoksni. Visi radiniai - apdegę (pav. 4). Antras kapas rastas, nuimant kontrolinę juostą. 0,6 m gilumoje aplikta 0,7x0,5 m dydžio akmenų krūvelė, sudėta iš 0,26x0,21 m; 0,17x0,1 m; 0,14x0,11 m ir pan. dydžio akmenų. Sudeginti kaulai (žymiai stambesni nei kapo Nr. 1) buvo supilti labai kompaktiškai - 0,18x0,14 m dydžio plote, ant pilkapio pagrindo.

Pilkapio Nr. 16 (18) centre, nuimant kontrolinę juostą, apie 0,4 m gylyje atidengti du 0,2x0,16 m ir 0,25x0,17 m dydžio akmenys, o šalia jų pavienės lipdyto puodo šukės. Puodas buvęs truputį pūstas petelių srityje, kaklelis žemas, briauna šiek tiek atlenkta į išorę, žemiau petelių puoštas tarsi eglutės ornamentu (pav. 5). Dar viena puodo šukė rasta pilkapio Nr. 15 (22) šiaurės rytuose, 0,6 m gylyje. Ji, matyt, pateko į pilkapį atsitiktinai su sampilui nauja žeme. Šukė šiek tiek profiliuota, puošta nago išpaudėlių eilute (pav. 5, dešinėje).

5 pav. Maisiejūnai. Puodų šukės iš pilkapių Nr. 1 ir 16

1989 m. pilkapyno centre ir šiaurės vakaruose ištirti pilkapiai Nr. 19 (23), 20 (24), 21 (25), 22 (35).

Centrinėje pilkapyno dalyje buvo matyti vos žymūs pakilimėliai, galima spėti, kad čia buvę pilkapiai. Iškasus dvi 70,5 m² ploto perkasas atidengti trys sveiki akmenų vainikai ir trys beveik visai suardyti (kai kurių išliko tik paskiri akmenys). Jie krauti iš vidutinio dydžio akmenų, o tarpai užpildyti mažesniais, dalis akmenų dėta vienas ant kito. Akmenų vainikai nedideli: 1,7x1,8 m, 2,0x1,8 m, 2,0x2,0 m, 2,5x2,1 m išorinėje pusėje. Šie akmenų vainikai yra vienas nuo kito 1 m iki 2 m. Jokių aiškesnių sampilų jau nebuvo, o akmenų vainikai aptikti tuoj po velėna arba 0,3-0,4 m gylyje, krauti ant nejudintos žemės. Jokių kapų pėdsakų juose nerasta. Kyla klausimas, ar čia yra suplokštėję maži pilkapiai, ar kokios nors konstrukcijos plokštiniai kapai. Kadangi akmenų vainikai labai maži, tai vargu ar galėjo tilpti griautinis kapas, greičiausiai turėjo būti arba degintinis kapas, arba simboliniai - tušti pilkapiai.

Pilkapis Nr. 21(25) buvo taip pat centrinėje paminklo dalyje. Jis apie 7 m skersmens ir apie 0,5 m aukščio. Atidengtas gana gražiai išlikęs jo akmenų vainikas - 5,5x5,0 m dydžio (vidinėje pusėje). Pilkapio viduryje buvo 1,5x1,15 m dydžio akmenų krūva, kuri susidare, kaip paaiškėjo ištyrus pilkapį, sumetus akmenis, buvusius apie griautinį kapą. Taigi, šio pilkapio kapas sunaikintas ankstesnių "tyrinėtojų".

Pilkapis Nr. 22(35) buvo apie 8,0x8,0 m dydžio ir 0,7 m aukščio, taisyklingos pusrutulio formos, visiškai suardytas, išliko tik paskiri akmenų vainiko akmenys. Pilkapio centre 0,45 m gylyje aptikti keli rankos kaulų (dilbio) fragmentai - tai viskas, kas liko iš šio kapo.

1988-1989 m. tyrinėti pilkapiai, sprendžiant pagal surastas įkapes ir laidoseną, datuoti V-VI a.